

УДК 373.3.016:811.111'373]005.336.2:82-343

DOI: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2021.4.248295>

Подосиннікова Ганна Ігорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра германської філології,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-6123-4845
anna_podosinnikova@ukr.net

Попова Валерія Володимирівна,
студентка,

факультет іноземної та слов'янської філології,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0002-8156-4945
popovaleria2701@gmail.com

Панченко Юлія Олександрівна,
студентка,

факультет іноземної та слов'янської філології,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-5960-6136
panchulchik@gmail.com

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕКСТІВ КАЗОК В УЧНІВ МОЛОДШОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті презентовано теоретичне обґрунтування та технологія формування англomовної лексичної компетентності на матеріалі текстів казок в учнів 3 класу закладів загальної середньої освіти. Окреслено релевантні психолого-вікові особливості школярів, розглянуто поняття лексичної компетентності, зміст англomовної лексичної компетентності учнів 3 класу, надано характеристику неадаптованих та адаптованих текстів казок як матеріалу для формування лексичної компетентності, запропоновано комплекс вправ для формування англomовної лексичної компетентності з використанням текстів казок в учнів 3 класу закладів загальної середньої освіти та подано приклади відповідних вправ.

Ключові слова: англійська мова; лексична компетентність; казка; типологія текстів казок для формування англomовної лексичної компетентності; критерії відбору текстів казок для формування англomовної лексичної компетентності; підсистема вправ для формування англomовної лексичної компетентності з використанням текстів казок в учнів 3-го класу; молодша школа; заклади загальної середньої освіти.

Подосиннікова Анна Ігорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра германської філології,
Сумської державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-6123-4845
anna_podosinnikova@ukr.net

Попова Валерія Володимирівна,
студентка,
факультет іноземної та слов'янської філології,
Сумської державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0002-8156-4945
popovaleria2701@gmail.com

Панченко Юлія Александрівна,
студентка,
факультет іноземної та слов'янської філології,
Сумської державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-5960-6136
panchulchik@gmail.com

ФОРМИРОВАНИЕ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕКСТОВ СКАЗОК У УЧАЩИХСЯ МЛАДШЕЙ ШКОЛЫ

Аннотация. В статье представлено теоретическое обоснование и технология формирования англоязычной лексической компетентности на материале адаптированных текстов сказок у учеников 3 класса учреждений общего среднего образования. Определены релевантные психолого-возрастные особенности школьников, рассмотрены понятие лексической компетентности, содержание англоязычной лексической компетентности учащихся 3 класса, дана характеристика неадаптированных и адаптированных текстов сказок как материала для формирования лексической компетентности, предложен комплекс упражнений для формирования англоязычной лексической компетентности с использованием текстов сказок у учеников 3 класса учреждений общего среднего образования и приведены примеры соответствующих упражнений.

Ключевые слова: английский язык; лексическая компетентность; типология отбора текстов сказок для формирования англоязычной лексической компетентности; критерии отбора текстов сказок для формирования англоязычной лексической компетентности; подсистема упражнений для формирования англоязычной лексической компетентности с использованием текстов сказок у учащихся 3-го класса; младшая школа; учреждения общего среднего образования.

Podosynnikova, Hanna,

Doctor of Pedagogy, Associate Professor,
Germanic Philology Chair,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0001-6123-4845
anna_podosinnikova@ukr.net

Popova, Valeriia

Student,
Foreign and Slavic Philology Department,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University
popovaleriia2701@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8156-4945

Panchenko, Yuliia

Student,
Foreign and Slavic Philology Department,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0001-5960-6136
panchulchik@gmail.com

ENGLISH LEXICAL COMPETENCE FORMATION USING FAIRY TALE TEXTS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract. *The article presents the theoretical background and technology of forming the English lexical competence based on the fairy tale texts material in the 3rd form of general secondary education institutions. The relevant psychological and age characteristics of schoolchildren are outlined, the concept of lexical competence and the contents of the English lexical competence of the 3rd form pupils are considered, the characteristics of unadapted and adapted fairy tale texts as material for the formation of lexical competence are given, a set of exercises aimed at forming the English lexical competence with the use of fairy tale texts in the 3rd form of general secondary education institutions are suggested, and examples of relevant exercises are given.*

Keywords: *the English language; lexical competence; fairy tale; typology of fairy tale texts for the formation of the English language lexical competence; criteria for selecting fairy tale texts to form the English lexical competence; primary schools; institutions of general secondary education.*

Постановка проблеми. Затверджене Державним стандартом початкової освіти (2018 р.) вивчення англійської мови України з першого класу у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) відповідає потребам сучасного суспільства та змісту Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2018 р.) як таке, що позитивно впливає на розвиток психічних функцій і когнітивних здібностей дитини (пам'яті, уваги, мислення, сприйняття, уяви), стимулює розвиток комунікативно-мовленнєвих здібностей і соціальних навичок, розширює кругозір, відкриває перед дитиною більш успішне та прогресивне майбутнє.

Відповідно до змісту Державного стандарту початкової освіти (2018 р.) і вимог програми з іноземних мов (2018 р.), практична мета навчання англійської мови в молодшій школі полягає у формуванні в учнів англійської комунікативної компетентності, тобто здатності спілкування англійською мовою, взаємодії з навколишніми та віддаленими людьми і подіями, а також здатності працювати в групі, володіння різними соціальними ролями (Ніколаєва та ін., 2013). При цьому належний рівень сформованості лексичної

компетентності учнів молодшої школи стає підґрунтям для подальшої реалізації умінь іншомовної мовленнєвої діяльності, формування лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетентностей.

Одним із ефективних засобів формування англійської лексичної компетентності (АЛК) є використання текстів казок (ТК). Використання матеріалу казкових текстів, як і матеріалу художніх текстів, розвиває індивідуальні можливості й творчі здібності тих, хто навчається, формує навички аналізу, синтезу, моделювання, прогнозування, доведення істини та її спростування (Смелякова, 1993; Подосиннікова, 2005), а також підвищує мотивацію та інтерес учнів до вивчення іноземних мов, сприяє розширенню кругозору та розвитку особистості учнів через залучення до культури англійських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні питання ролі навчання іншомовної лексики, а також змісту та технологій формування АЛК у закладах освіти різних рівнів розглянуто у працях багатьох дослідників (О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, І. О. Зимня, О. О. Леонтьєв, С. Ю. Ніколаєва, В. Л. Скалкін, Н. К. Скляренко, С. Ф. Шатілов, а також К. В. Александров, Н. В. Горбунова, І. П. Задорожна, А. М. Котловський, Л. М. Кочергіна, І. П. Макаренко, Р. Ю. Мартинова, В. В. Панченко, Г. І. Подосиннікова, О. А. Рязанова, О. Є. Сиземіна, С. В. Смоліна, Л. П. Солонцова, М. Є. Столяр, О. М. Шапов, Н. В. Ямшинська, Є. В. Ятасва; К. Агвадо, Д. Гарднер, Б. Лауфер, М. Льюїс, М. Макартні, І. Нейшон, Л. Тейлор, Б. Хенріксен, Н. Шміт та інші). Аналіз потенціалу художніх текстів і методики їх використання у навчанні іноземних мов і культур представлено у численних дослідженнях методистів і філологів (Л. П. Смелякова, а також М. В. Дука, Г. І. Подосиннікова, С. В. Смоліна, В. В. Черниш, І. А. Щербакова та інші). Дослідженню характеристик англійських казок присвячено праці І. В. Арнольд, А. П. Єфімова, Ю. А. Лотмана, І. Ю. Мауткіної, В. Я. Проппа, С. О. Швачко та інших.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні технології формування АЛК з використанням ТК в учнів молодшої школи (3-й клас ЗЗСО) та практичній розробці відповідного комплексу вправ на матеріалі теми «Appearance».

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з цілей навчання іноземних мов і культур є формування іншомовної лексичної компетентності, що є важливою передумовою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю (Ніколаєва та ін., 2013). **Лексична компетентність** – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості (Ніколаєва та ін.,

2013, с. 215). **Зміст АЛК** включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість та здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності (Ніколаєва та ін., 2013, с. 215-217; Смоліна, 2010, с. 16-23).

Метою формування АЛК у школі є формування рецептивних і репродуктивних навичок у межах визначених сфер і ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів і їхніх інтересів, на основі використання мовленнєвих зразків (Бігич, 2013, с. 140). Відповідно, **метою формування АЛК в учнів 3-го класу ЗЗСО** можна вважати формування рецептивних і репродуктивних навичок на основі використання мовленнєвих зразків у межах визначених програмою сфер спілкування, тем і ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів і їхніх інтересів. При цьому навчальна програма з англійської мови для 3-го класу ЗЗСО (Іноземні мови: навчальна програма, 2018) містить такі теми: «Члени сім'ї» («Family members»), «Вік старших членів сім'ї» («Age of elder family members»), «Числа до 100» («Numbers up to 100»), «Захоплення» («Hobby»), «Розваги» («Entertainment»), «Зовнішність людини» («Appearance»), «Професії» («Professions»), «Щоденні обов'язки» («Everyday tasks»), «Дім» («House»), «Квартира» («Flat»), «Умеблювання» («Furniture»), «Назви продуктів» («Names of food»), «Посуд» («Dishes»), «Місяці» («Months»), «Дні тижня» («Days of the week»), «Свята» («Holidays»), «Навчальні предмети» («School subjects»).

Психолого-вікові особливості учнів 3 класу мають значний вплив на технологію та засоби формування АЛК на уроках англійської мови. У дітей 8-10 років, що відповідає віку учнів 3-го класу, активно розвивається механічна пам'ять; дещо відстає у своєму розвитку опосередкована, логічна пам'ять (Астапова, 2017). Характерними для цього періоду є: активна роль уяви як фактору мотивації навчання, удосконалення відтворюючої та формування творчої уяви, слабкість довільної уваги та її нестійкість, необхідність формування таких вольових якостей характеру, як самостійність, наполегливість, витримка. Проведений аналіз вітчизняних підручників з англійської мови для 3-го класу ЗЗСО, а також опитування учнів і вчителів виявили, що тексти, які пропонуються як засіб навчання на різних етапах формування лексичних навичок, є дещо однотипними, не всі відповідають зазначеним віковим особливостям учнів молодшого шкільного віку та викликають інтерес школярів. Тож існує потреба у спеціально відібраному та різноманітному за характером текстовому матеріалі для формування АЛК, який здатний підвищити мотивацію учнів до навчання. Дослідники вказують, що діти молодшого шкільного віку охоче та з легкістю концентруються на змісті тексту, коли сприймають читання як розвагу; при цьому, як правило,

вони віддають перевагу легендам та казкам різних типів, коротким цікавим історіям про однолітків, розповідям про тварин (Verhoeven, Snow, 2001). Тож текстовим матеріалом для формування АЛК можуть бути, зокрема, ТК, які активують емоційний відгук і особисту залученість учнів, розпалюють дитячу уяву, «створюють диво», стимулюють емоції та інтерес, підвищують увагу.

Казка – це розповідний народно-поетичний або писемно-літературний твір про вигадані події, осіб, іноді за участю фантастичних сил («Словник української мови», 1973, с. 71). В. Я. Пропп дає своє, інше визначення казки як розповіді, що відрізняється від усіх інших видів оповідання специфічністю своєї поетики (Пропп, 1984). Він також вважає установку на вигадку головною жанроутворюючою ознакою казки.

Казки є частиною фольклору та художньої літератури, їх використовують для трансляції цінностей, причинно-наслідкових зв'язків, морально-етичних норм життєдіяльності та спілкування у суспільстві в різних культурах усіх часів. Характерною рисою казки зазвичай є мораль або урок, який потрібно вивчити, а сюжет казки фокусується на проблемі або конфлікті, які необхідно вирішити: головний герой часто хоче зробити своє життя краще.

Казки здебільшого мають чітко визначених хороших і поганих персонажів, в них фігурують принци і принцеси, герої і героїні, а також бідні фермери, молодші сини, мудрі старі, жебраки і солдати (наприклад, «Rapunzel», «Hansel and Gretel», «The Fisherman and his wife», «The Frog Prince») (Hallett, Karasek, 2018). За даними дослідження М. В. Дьоміної (Дєміна, 2006) сучасний казковий дискурс зазнав значних змін. В першу чергу можна відзначити збільшення частки індивідуалізованих образів, що, на відміну від традиційних народних казок, є не лише узагальненими образами, а й окремими особистостями, а тому портретна характеристика дійових осіб виступає на перший план. Також легко помітити розширення ролі жінки, яка не лише виконує роль матері у сучасних казках. Тим не менш, тема родинних відносин все ще домінує у казках.

Як було зазначено вище, існують певні **лінгвістичні (структурно-мовленнєві, лексичні) особливості автентичних англомовних казок**. Розглянемо основні особливості цього типу, які необхідно враховувати при відборі ТК для формування АЛК учнів 3-го класу ЗЗСО.

В стилістичному плані англомовні автентичні ТК можна здебільшого віднести до *літературно-розмовного мовлення*, яке має певні особливості незалежно від його форми, усної чи письмової (Б.Є. Зарубін, Г.О. Орлов, О.Б. Сиротиніна, Г. І. Подосиннікова, тощо). До складу екстралінгвістичних і лінгвістичних особливостей англійського літературно-розмовного

мовлення належать: невимушеність мовлення; неофіційність відносин; непередбаченість, незапланованість; безпосередній контакт між комунікантами; реалізація переважно в усній формі; домінування діалогу; ситуативність; емоційна забарвленість; стереотипність мовленнєвих актів, наявність значної кількості ідіоматичних мовленнєвих конструкцій – мовленнєвих кліше, готових формул, ідіоматичних предикативних конструкцій, тощо (Подосиннікова, 2002).

Однією з провідних лінгвістичних особливостей автентичних ТК є *усталені ініціальні, медіальні і фінальні формули*. Зачин у більшості випадків носить тимчасово невизначений характер. Наприклад, багато англійських казок починаються фразами: «*Once upon a time there lived*», «*There was once a woman*», «*Long, long ago there was*», «*When pigs fly*», «*When pigs spoke rhyme*». Однак є *ініціальні формули*, які конкретно вказують на певний період часу, що свідчить про конкретність мислення англійців: «*In the days of the great King Arthur*», «*In the reign of King John*». *Стійкі медіальні формули* допомагають переносити героїв через час, простір, служать для розвитку сюжетних ліній: «*He started running as fast as he could go and he ran and ran*», «*A time came*», «*As the years went on*», «*The day came round*», «*At last on the appointed day*». *Фінальні формули* подаються з повчальною мораллю, за допомогою яких підводиться підсумок всього сказаного вище: «*They lived in a large house*», «*They married and lived happily till the rest of their days*», «*They lived and loved and laughed happily together for more years than I can remember*». Крім того, зустрічаються завершення і віршованого типу: «*So there's a little tale for you, and for me some rolls and some honey too!*» (Дука, 2015, с. 153).

Аналізуючи лексичний пласт англійської казки, дослідники констатують наявність *емоційно забарвленої і оцінювальної лексики*, яка виконує індивідуалізовану функцію (*cunning Borley, silly Billy, fearless Girl*) або містить вікову характеристику героя (*old Jacob, old Honey, old Mother Wiggle-Waggle*); значну кількість *побутових, протонародних морфологічних форм*, характерних для англійського розмовного мовлення (*dovie, dearie, sonny, buddy, oldie, kiddy, sweetie*); *контекстуальні і стилістичні синоніми* (*of a fierce and grim countenance; fat and foggy; with hot, glaring eyes*); *поетичні засоби індивідуалізації персонажів* (*a huge and monstrous giant; a huge giant; with a voice like thunder*); *слова-підсилювачі* (*He asked ever so many questions*); *вигуки* (*Ah, I love pudding, says Mrs. Miacca*); *назви історичних подій та імена історичних особистостей* (*king Arthur, king John, Merlin*) (Дука, 2015, с. 154).

Щодо *методичної типології ТК для формування АЛК* учнів 3-го класу ЗЗСО, зазначимо, що не існує єдиної усталеної загальної класифікації типів казок.

У цій праці вважаємо можливим обмежитися розглядом таких основних критеріїв та типів ТК для формування АЛК учнів 3-го класу ЗЗСО. **За змістом** традиційно виокремлюють такі типи казок: 1) чарівні; 2) кумулятивні; 3) про тварин, рослини, неживу природу та предмети; 4) побутові; 5) небилиці; 6) докучні казки (Пропп, 1984). У свою чергу, дослідники-методисти пропонують: казки про тварин («*Wolf at the Door*») (Datlow, E., & Windling, T.); фантастичні казки («*Tops & Bottoms*») (Stephens J.); народні казки (наприклад, «*Jack is the Conqueror of Giants*», «*Baker's Daughter*») побутові казки («*The Emperor's New Clothes*») (Andersen H. C.); реалістичні («*Smart Woman*»); фантастичні («*Harry Potter and the Philosopher's Stone*») (Rowling, J. K.) (Бігич, 2012; Борецька, 2012; Карпова, 2011, с. 88). **За автентичністю** казки, як й інші різновиди текстів, можуть бути автентичними, напівавтентичними та неавтентичними (Бігич, 2012; Борецька, 2012); адаптованими та неадаптованими (Ніколаєва та ін., 2013, с. 104). Адаптований текст – полегшений текст літературно-художнього напрямку, пристосований для малопідготовлених читачів або дітей; що найчастіше застосовується при вивченні іноземних мов. Відповідно, адаптовані казки це твори, що були скорочені, а також спрощені відповідно до рівня учнів третього класу. Неадаптований (автентичний) текст є результатом мовленнєвої діяльності носія мови, що не потерпав спрощення для потреб учнів (Ніколаєва та ін., 2013, с. 104).

Методичний потенціал казки як матеріалу для формування АЛК учнів 3-го класу ЗЗСО впливає з її значного педагогічного та комунікативного потенціалу, а саме трансляція цінностей, сила враження й емоційного впливу на учнів, бажання осмислити та обговорити зміст казки. Для дітей молодшого шкільного віку казка є адекватним засобом пізнання світу та ефективним засобом психологічного (когнітивного, емоційного, комунікативного) розвитку: вона сприяє ускладненню мислення, пробуджує фантазію, розвиває образність сприйняття, впливає на емоційну сферу, активізує пам'ять, увагу. Доцільність використання ТК у навчанні іноземної мови учнів молодшої школи зумовлене тим, що у казках діти можуть знайти змісти й значення, що є для них близькими та зрозумілими.

Значення змісту казки також збагачується власним світосприйняттям дитини та її досвідом (Мікляєва, 2013). Використання казок у процесі формування АЛК стимулює вмотивованість навчальної діяльності учнів шляхом опори відразу на декілька груп внутрішніх мотивів (за Д.Б. Ельконіним): 1) навчально-пізнавальні мотиви, що проявляються в інтересі до нових знань, в пізнавальній потребі, допитливості, саморозвитку, пізнанні нового тощо; 2) без посередньо-спонукають мотиви, до яких відносяться такі якості знань, як

яскравість, новизна, цікавість тощо; 3) перспективно-спонукальні (соціальні) мотиви і особистісні, мотиви досягнень: спілкування та порозуміння з однокласниками, а також, коли учні бачать, що їх здатність висловитися іноземною мовою удосконалюється (Мосина, 2017). Таким чином, використання казки допомагає комплексно реалізувати у процесі формування АЛК практичні, розвивальні, загальноосвітні, виховні цілі: збагачення і ускладнення словникового запасу, здатність і готовність використовувати його в особистісному спілкуванні; інтелектуальний і загальний розвиток учнів; розвиток мислення – вміння аналізувати, виділяти головне, вміння порівнювати, будувати аналогії, пояснювати поняття, ставити і вирішувати проблеми; розвиток творчих здібностей учнів; створення творчої емоційної обстановки; формування етичних якостей; виховання правильного відношення до загальнолюдських цінностей (доброта, любов, людяність); нормування гуманного ставлення один до одного (Роман, 2005, с. 142). Тож методичний потенціал казки розкривається максимально, коли головну увагу спрямовано на формування в учнів особистісного відношення до прочитаного та комунікативної потреби висловити своє відношення.

Під час відбору казок для формування АЛК учнів 3-го класу слід враховувати певні **критерії відбору** текстового матеріалу.

Перш за все, ТК як засіб формування АЛК повинні відповідати психолого-віковим особливостям школярів – комунікативному та когнітивному рівню, розвитку мотиваційної сфери та провідних психічних функцій (мислення, увага, пам'ять, уява), бути зрозумілими та цікавими для учнів за проблематикою та тематикою, адекватними рівню навчання в аспекті змістовної та мовної складності, а також такими, у яких максимально збережено автентичність.

Зважаючи на стратегічну спрямованість сучасної освіти на формування самостійної, відповідальної особистості, здатної до критичного сприйняття інформації та вирішення складних проблем сучасного життя (Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016), вважаємо за потрібне наголосити на важливість урахування потенціалу казкових текстів щодо впровадження інтерактивного навчання іноземних мов. Під **інтерактивним навчанням іноземних мов** розуміємо спеціальну форму організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках іноземної мови, коли вони в складі невеликої групи (4-8 учнів) вирішують спільні навчальні комунікативно та / або особистісно орієнтовані завдання, перебуваючи в активній взаємодії і позитивній взаємозалежності та працюючи в умовах взаємної підтримки. (Подосиннікова, 2012).

Виходячи з цього та спираючись на критерії відбору художніх текстів для навчання іноземних мов,

запропоновані Л. П. Смеляковою (Смелякова, 1993), пропонуємо такі спеціальні **критерії відбору ТК для формування АЛК** учнів 3-го класу ЗЗСО. 1. *Критерій автентичності ТК і ступеня адаптації казкового твору*: якщо старшокласникам можна пропонувати автентичні літературні твори, то для учнів молодшої школи доцільним є спрощення тексту в цілому чи окремих його моментів, при цьому бажано, щоб ця адаптація була здійснена носіями мови. Виходячи з рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів, для формування АЛК учнів 3-го класу потенційно можливим вважаємо використання таких текстів казок: 1) автентичні неадаптовані тексти казок, які створено носіями мови для маленьких дітей, 2) адаптовані напівавтентичні тексти казок, які створено методистами-носіями англійської мови з метою її навчання, 3) адаптовані неавтентичні тексти казок, які створено вчителями-носіями іноземної мови. Тексти першого типу не відповідають психолого-віковим особливостям учнів 3-го класу, є нецікавими, занадто примітивними для них в аспекті змісту, тому їх використання, на наш погляд, не є доцільним. Тексти другого та третього типів можуть бути використані у процесі формування АЛК учнів 3-го класу ЗЗСО за умов їх спеціального методичного відбору. При цьому у будь-якому разі відібрані ТК повинні певною мірою відбивати основні лінгвістичні особливості автентичних англомовних казок, які буде розглянуто нижче. 2. *Ситуативно-тематичний критерій*: відбір ТК для формування АЛК у межах певних тем та ситуацій спілкування як базового компоненту змісту формування АЛК учнів молодшого ступеня, який зумовлює склад лексичних мінімумів. Також важливим є урахування комунікативно-мовленнєвого потенціалу ситуацій, які представлені у ТК, в аспекті формування англомовних лексичних навичок на базі певного лексичного матеріалу. 3. *Критерій урахування естетичного впливу на читача*: відбір казок відповідно до їх здатності викликати в читача естетичну реакцію, надавати духовно-естетичну насолоду та збагачувати його внутрішній світ. 4. *Критерій соціокультурної цінності твору*: ТК має бути відібрано з урахуванням соціокультурної інформації, що в ньому міститься, відображати феномени культури та факти сучасного й минулого країни, мова якої вивчається, особливості менталітету її носіїв, а отже надавати учням можливість конструювати картину світу людей, які є носіями виучуваної іноземної мови й культури – стиль та спосіб життя, їхні традиції та звичаї, ідеали, цінності, норми вербальної та невербальної поведінки, тощо (Дука, 2015; Подосиннікова, 2002). 5. *Критерій потенціалу інтерактивного навчання та розвитку критичного мислення*: казковий твір має висвітлювати проблематику, яка хвилює сучасну людину, зображувати

актуальні події суспільного життя або такі, що є «вічними, поза часом», а також сприяти розвитку аналітичного, критичного мислення, демонструвати причинно-наслідкові характеристики життєвих подій і вчинків. Це мотивує учнів на аналітичну діяльність, результатом якої має бути зважена, всебічна, логічно обґрунтована оцінка вчинків, подій, уподобань, прагнень, бажань, як інших людей, так і власних, а також свідоме формування останніх (Подосиннікова, 2012; Подосиннікова, Безвін, 2019).

З урахуванням викладеного вище було створено підсистему вправ для формування АЛК з використанням ТК в учнів 3-го класу ЗЗСО, яка забезпечує: відповідність характеру та визначення необхідної послідовності вправ, що відповідає змісту АЛК; розташування навчального матеріалу та співвідношення його компонентів; систематичність / регулярність виконання певних вправ; взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності (Ніколаєва та ін., 2013, с. 62). Підсистема складається із трьох груп вправ, які корелюють з етапами формування репродуктивних лексичних навичок. 1. Група вправ для ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями (ЛО) має за мету презентацію ЛО у складі ТК, пояснення значення, тобто аналітичну «роботу з формою, значенням та вживанням слова» (Гордєєва, Кулик, 2013, с. 13-14), а також перевірку розуміння ЛО та фонетичне відпрацювання; для цього рекомендовано умовно-комунікативні / некомунікативні, рецептивні та мінімально репродуктивні вправи. 2. Група вправ для автоматизації дій учнів з новими ЛО на рівні слова, словосполучення, фрази, на якому домінують умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні та репродуктивні вправи. 3. Група вправ для автоматизації дій учнів з новими ЛО на рівні понадфразової єдності. Тут основними типами вправ є умовно-комунікативні / комунікативні та репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні вправи.

Наведемо приклад комплексу вправ для формування АЛК з використанням ТК в учнів 3-го класу в закладах загальної середньої освіти (на матеріалі теми «Appearance»). Список одиниць активного лексичного мінімуму за темою «Appearance» (3 клас): young, old, (not) tall, short, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, happy, funny, interesting, intelligent, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming.

І. Етап ознайомлення учнів з новими ЛО

Вправа 1. Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивна. Мета: мотивація навчальної діяльності, демонстрація нових ЛО. Режим: фронтальний.

Інструкція: *Today we have a guest at our lesson, the Prince. He'll come very soon. The Prince wants to tell you about the girl he loves dearly – Cinderella. To understand him better let's learn some new words, here they are.*

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming

Prince Charming wrote a short note about Cinderella's appearance. Try to guess the meaning of the underlined words, the pictures and my gestures will help you.

Cinderella lived with her stepmother and two stepsisters.

She was a young girl.

She had curly fair hair, blue eyes, pink cheeks and a kind smile. Cinderella was tall and thin. She didn't have nice dresses and beautiful shoes. She wore an ugly dress and old boots. But she was intelligent, kind, friendly and pretty, and it made her look lovely.

Вправа 2. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: перевірка розуміння нових лексичних одиниць. Режим: фронтальний.

Інструкція: *Read the statements about Cinderella's appearance. Then listen to the story about Cinderella, her appearance and life. If the statement is true, put a plus.*

1. Cinderella was a young girl.
2. Cinderella had brown hair.
3. Cinderella had blue eyes and pink cheeks.
4. Cinderella was friendly.
5. Cinderella had an angry smile.
6. The girl was tall and slim.
7. She had nice dresses and beautiful shoes.
8. Cinderella was not kind.
9. Cinderella was a lovely and pretty girl.

Cinderella

Once upon a time, a girl named Cinderella lived with her stepmother and two stepsisters. She was a young girl. She had curly, fair hair, blue eyes, pink cheeks, and a kind smile. Cinderella was tall and thin. She didn't have nice dresses and beautiful shoes. She wore an ugly clothes and old boots. But she was a very lovely and pretty girl. Her cruel stepmother made her cook and clean all day long, and at night she had to sleep among the cinders.

One day, an invitation arrived for the Royal Ball. "Of course, you can't go!" said the Stepmother. Instead, Cinderella helped her stepsisters get ready. But after everyone had gone, she sat down and wept. "Don't cry", said a voice..., "I am your fairy Godmother and you will go to the ball. But first, bring me a pumpkin!". Ping! Ting!

In a shower of sparkles, the pumpkin turned into a golden coach. Four little mice became four prancing horses. There was a glittering dress for Cinderella and a pair of glass slippers. "But remember to be back by midnight," the fairy said.

At the ball, Prince Charming asked Cinderella to dance. It felt like a dream that would last forever... until the clock struck midnight. As Cinderella ran away her dress turned back into ugly clothes and her coach into a pumpkin. All that was left was a glass slipper on the palace steps.

The next day, the Prince went from house to house, searching for the girl who fitted the glass slipper. At last, he came to Cinderella's house. The stepsisters squeezed their feet into the shoe. Then Cinderella tried... and it was a perfect fit.

In a shower of sparkles, Cinderella was once again in a beautiful ball dress that swept the floor. "Will you marry me?" asked the Prince. "Yes!" cried Cinderella. And they lived happily ever after.

Вправа 3. Тип: умовно-комунікативна, рецептивна. Мета: запис нових ЛО у словник. Режим: фронтальний.

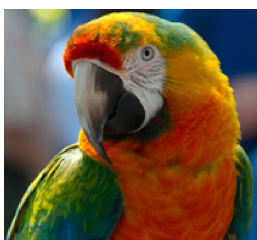
Інструкція: *Prince Charming wants us to write new words into our vocabularies.*

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming

Вправа 4. Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: фонетичне відпрацювання. Режим: фронтальний.

Інструкція: *The Prince suggests you playing a game. Imagine that you are parrots. Repeat the words from the magic box after me.*

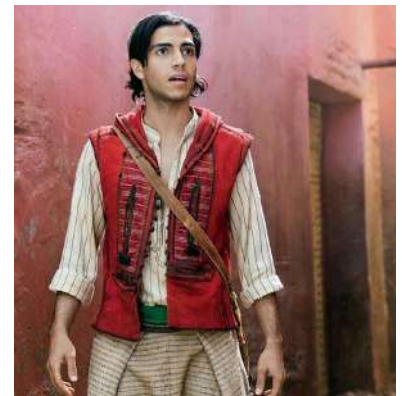
Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming

II. Етап автоматизації дій учнів з новими ЛО на рівні слова, словосполучення, фрази

Вправа 5. Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: навчити учнів самостійно вживати ЛО у фразі / реченні. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *Write out the words from the magic box which describe Aladdin and Princess Jasmine. Write the words out and translate them.*

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming

Вправа 5. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: імітація зразка мовлення. Режим: фронтальний.

Інструкція: *I'll tell you what I like about the appearance of Cinderella and her friends: Prince Charming, Princess Jasmine, Aladdin, Belle, Snow White. Agree, if you feel the same.*

Ex.: *Cinderella looks pretty to me; she is a lovely girl. I like it that she has blue eyes. And you?*

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic / charming

Вправа 6. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: лаконічні відповіді на альтернативні запитання вчителя. Режим: фронтальний.

Інструкція: *Cinderella in her turn sent us the photo of her Prince. Let's answer the questions to describe him.*

Is the Prince young or old? Does the Prince have curly fair or straight brown hair? Does he have short or long hair? Does he have blue, dark, or green eyes? Does he have an angry or kind smile? Is he slim or solid? How does he look to you?

Вправа 7. Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: підстановка у зразок мовлення. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *How do our new friends look like? Complete the sentences to describe Cinderella and her friends' appearance. Use the words from the table.*

<p>Cinderella</p> 	<p>is</p>	<p>young, old, short, tall, thin, thick, good-looking, lovely, pretty, handsome, beautiful, ugly, kind, charming, funny, happy, angry, sad, optimistic, interesting, slim built, strong built, solid built, friendly</p>	
<p>Prince Charming</p> 		<p>has does not have</p>	<p>curly hair, straight hair, long hair, black hair, brown hair, fair hair, blue eyes, brown eyes, green eyes, grey eyes, pink cheeks, pale cheeks, kind smile, old boots, nice dresses, beautiful shoes.</p>
<p>Snow White</p> 	<p>has does not have</p>		<p>curly hair, straight hair, long hair, black hair, brown hair, fair hair, blue eyes, brown eyes, green eyes, grey eyes, pink cheeks, pale cheeks, kind smile, old boots, nice dresses, beautiful shoes.</p>
<p>The Prince</p> 			

Вправа 8. Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: завершення зразка мовлення. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *Let's learn to write fairy tales! Here's the note with a description of a princess's appearance. But some words are missing. Let's fill in these words to read the note.*

Once upon a time a girl named _____ lived with her stepmother and two stepsisters. She was _____ girl. She had _____ hair, _____ eyes, _____ cheeks and _____ smile. Cinderella was _____ and _____. She didn't have _____ dresses and _____ shoes. She wore _____ dress and _____ boots. But she was a very _____ and _____ girl.

Вправа 9. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: відповіді на різні типи запитань. Режим: фронтальний.

Інструкція: *The Prince wants to know about your best friend's appearance. Let's answer his questions.*

Ex.: Is your friend tall? Yes, he is tall / No, he is not tall.

Does he / she have curly hair? Yes, she has curly hair / No, he does not have curly hair.

1. Is your friend young?
2. Is your friend tall or short?
3. Is your friend thin or thick?
4. What hair does your friend have?
5. What is the colour of your friend's eyes?
6. Does he / she have a kind / friendly / bright smile?
7. Is your friend lovely?

Вправа 10. Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: навчити учнів самостійно вживати ЛО у фразі / реченні. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *Decide on a princess / a prince you like. Choose and circle 5 words from the magic box which describe him or her best. Write sentences with these words.*

Ex.: Cinderella is a young girl. She has fair hair.

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic

Вправа 11. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в діалогічну єдність. Режим: фронтальний.

Інструкція: *Let's play! Every pupil says one sentence about Cinderella's appearance in turn. The first pupil says one sentence, the next pupil repeats the previous sentence and says his / her own one. The game is over when a pupil will use the last new word from the vocabulary list.*

Вправа 12. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з лексичними одиницями в діалогічну єдність. Режим: у парак.

Інструкція: *Imagine that you are an interviewer, and your desk-mate is a famous hero from the fairy tale (Cinderella, Snow White, Beauty, Prince, or others). You must ask him / her about his / her appearance.*

Ex.: — What are you like? — I think I am a beautiful, lovely and young girl with blue eyes....

III. Етап автоматизації дій учнів з новими ЛО на рівні понадфразової єдності

Вправа 13. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний / фронтальний.

Інструкція: *Read the descriptions of different princesses. Choose one princess that you like most of all and describe her appearance. Use the following structure.*

I like _____. She is _____ girl. She has _____, _____, _____ and _____. She is _____ and _____. She wears _____ and _____. She is very _____ and _____ girl.

Once upon a time a girl named Cinderella lived with her stepmother and two stepsisters. She was a young girl. She had curly, fair hair, blue eyes, pink cheeks, and kind smile. Cinderella was tall and thin. She didn't have nice dresses and beautiful shoes. She wore an ugly dress and old boots. But she was a very lovely and pretty girl.

Once upon a time, there was a big and beautiful kingdom in which lived a king and a queen. They had a daughter, and her name was Snow White. Snow White had snow-white skin, black hair, green eyes and red lips. She was a pretty and happy girl. She wore a blue dress and a red ribbon in the hair. With the years, the princess grew up becoming more and more beautiful and kind.

In a faraway land, lived a merchant and his daughter named Belle. Belle was a very beautiful and kind girl. She had curly brown hair, green eyes, red lips and pink cheeks. She liked animals and birds. One day, the merchant got lost in the woods and reached a castle. He went inside and seeing nobody inside, decided to spend the night there...

Вправа 14. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний.

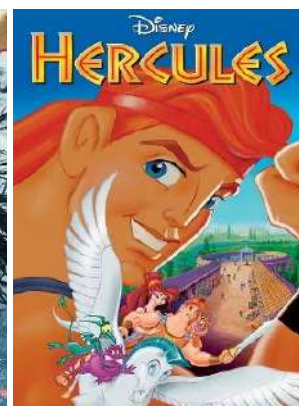
Інструкція: *Imagine that you are Cinderella or some other princess or prince. Speak about yourself. Follow the pattern. Use the vocabulary from the box.*

My name is _____. I live with _____. I am _____ girl / boy. I have _____ hair, _____ eyes, _____ cheeks and _____ smile. I am _____ and _____. I wear _____ dresses / clothes and _____ shoes. My friends say I am _____ and look _____.

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic

Вправа 15. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: розширення зразка мовлення. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *Describe the portraits of a princess and a prince.*

Say: I can see a young, _____ girl / boy. Her / his name is _____. She / he has _____ eyes, _____, _____, and _____. She / he is _____ and _____. She / he wears _____ dress / clothes. To me she / he looks a lovely and _____ girl.

Вправа 16. Тип: комунікативна, продуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: фронтальний.

Інструкція: *Prince asks you to describe your favourite princess. Your classmates should guess who she is.*

Ex.: *She was a young girl. She had curly, fair hair, blue eyes, pink cheeks, and a kind smile. She was tall and thin. She didn't have nice dresses and beautiful shoes. She wore an ugly dress and old boots. But she was a very lovely and pretty girl. (It is Cinderella).*

Вправа 17. Тип: комунікативна, репродуктивна. Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний або парний.

Інструкція: *Now it's high time to tell us about your best friend's appearance.*

Young, old, (not) tall, thin, thick, slim / solid / strong built, lovely, good-looking, pretty, handsome, beautiful, curly / straight / wavy hair, dark / red / fair hair, dark / green / blue / grey / hazel eyes, ugly, beautiful, angry, sad, pink / pale cheeks, kind / friendly / bright / nice smile, to look friendly / optimistic

Вправа 18. Тип: комунікативна, продуктивна.
Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *Imagine that you are in a magic country. Write a letter to your parents. Tell them about your new friend Cinderella. Use the words on the topic. Start your letter with the following words:*

*My dear parents,
I am fine. I'd like to tell you about my new friend Cinderella*

And how are you? I am waiting for your answer.

With love,

Your name

Вправа 19. Тип: комунікативна, продуктивна.
Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний, парний.

Інструкція: *Imagine, draw and describe to your friend a princess and a prince of your own. When listening to your friend, ask him / her questions about the appearance of the princess and the prince.*

Вправа 20. Тип: комунікативна, продуктивна.
Мета: об'єднання мовленнєвих зразків з ЛО в монологічну єдність. Режим: індивідуальний.

Інструкція: *You've learned so much about the appearance of fairy-tale princesses and princess! And now Cinderella asks you to describe your appearance.*

В результаті дослідження було визначено теоретичні передумови формування АЛК з використанням адаптованих ТК в учнів 3-го класу в закладах загальної середньої освіти та запропоновано відповідну підсистему вправ. Розроблено комплекс вправ для формування англійської лексичної компетентності з використанням адаптованих текстів казок в учнів 3-го класу в закладах загальної середньої освіти. (на матеріалі теми «Appearance»).

Узагальнюючи результати досліджень, можна зробити висновок, що ТК є ефективним засобом і матеріалом для формування АЛК учнів молодшої школи. Відбір ТК слід здійснювати за критеріями, які розроблено з урахуванням психолого-вікових особливостей і потреб учнів та орієнтації освіти на розвиток особистості, критичного мислення школярів у процесі інтерактивного навчання. Система вправ для формування АЛК з використанням ТК в учнів молодшої школи має забезпечувати комплексне формування усіх типів мети навчання іноземної мови, відповідати психолінгвістичним закономірностям формування іноземних мовленнєвих навичок і комунікативній спрямованості практичної мети навчання, відповідати характеру навчального матеріалу, сприяти розвитку вмінь критичного мислення та здатності міжособистісної взаємодії, мати виховний характер.

Перспективами подальших досліджень ми вбачаємо у розробленні теоретичних основ підсистеми вправ для розвитку мовленнєвих умінь читання ТК учнів молодшої школи.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Астапова, І. (2017). Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів на уроках. *Англійська мова та література*, 34, 85-89.
- Безвін, Ю. Г., & Подосиннікова, Г. І. (2019). Формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності засобами інформаційно-дослідницького проекту. *Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія*, 30, 110–119. <https://doi.org/10.32589/2412-9283.30.2019.177596>
- Бігич, О. Б. (2012). Методика формування іноземної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*, 2, 19-30.
- Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е., Гапонова, С. В., Майер, Н. В., Николаєва, С. Ю., Шукліна, С. І. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт.
- Борецька, Г. Е. (2012). Методика формування іноземної компетентності у читанні. *Іноземні мови*, 3, 18-27.
- Гордєєва, А. Й., Кулик С. Й. (2013) Формування англійської лексичної компетентності молодших школярів с з використанням карт пам'яті. *Іноземні мови* 2, 13-14.
- Дука, М. В. (2015). *Методика формування у майбутніх філологів лінгвосоціокультурної компетентності у процесі читання англійських художніх творів* (Кандидатська дисертація). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна.
- Дєміна, М. В. (2006). Гендерная концептосфера британского сказочного дискурса: от традиции к современности. *Самарского государственного университета*, 10-2, 90-97.
- Карпова, В. М. (2011). *Мій найкращий збірник казок та оповідань для занять з домашнього читання*. Суми.
- Мікляєва, Г. (2013). Застосування казкотерапії в діяльності шкільного психолога по забезпеченню психологічного здоров'я молодших школярів. *Проблеми сучасної психології*, 20, 399.
- Міністерство освіти та науки України. (2016). *Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи*. Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Міністерство Освіти і Науки України. (2018). *Іноземні мови навчальна програма для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 1–4 класи*. Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/inozemna-mova-poyasnyvalna-znz-sznz-1-4-klas-belyaeva-xarchenko-finalna-zv.pdf>
- Мосина, Н. А., Казакова, Т. В., & Захарова, Т. В. (2017). Особенности учебной мотивации у младших школьников с разным уровнем успеваемости. *Научное Обозрение. Педагогические Науки*, 6, 290-301.
- Подосиннікова Г. І. (2000). Принципи відбору фрагментів англійських художніх текстів для навчання ідіоматичного розмовного мовлення на середньому етапі вищої мовної школи. *Іноземні мови*, 4, 27-90.
- Подосиннікова, Г. І. (2002). *Навчання студентів-філологів ідіоматичних предикативних конструкцій англійського розмовного мовлення на матеріалі автентичних художніх текстів* (Автореферат кандидатської дисертації). Київський національний лінгвістичний університет, Київ.
- Подосиннікова, Г. І. (2005). Робота з англійським поетичним текстом у 9 класі школи з поглибленим вивченням іноземних мов. *Іноземні Мови*, 4, 12-17.
- Подосиннікова, Г. І. (2012). Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 3, 196-208.

- Пропп, В. Я. (1984). *Морфология сказки*. Ленинград: Издательство Ленинградского университета.
- Роман, С. В. (2005). *Методика навчання англійської мови у початковій школі*. Київ: Ленвіт.
- Словник української мови : в 11 томах : Том 4. (1973). Київ: Наукова думка.
- Смелякова, Л. П. (1993). *Теоретические основы отбора художественного текстового материала для языкового вуза* (Автореферат докторской диссертации). Российский государственный педагогический университет имени А. И. Герцена, Санкт-Петербург, Российская Федерация.
- Смоліна, С. В. (2010). Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*, 4, 16-23.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Retrieved from <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Elgort, I., Brysbaert, M., Stevens, M., & Van Assche, E. (2018). Contextual word learning during reading in a second language: an eye movement study. *Studies in Second Language Acquisition*, 40(2), 341-366. doi:10.1017/S0272263117000109
- Hallett, M., & Karasek, B. (2018). *Folk & fairy tales*. Peterborough, Ontario, Canada: Broadview Press.
- Verhoeven, L. T., & Snow, C. E. (2001). *Literacy and motivation: Reading engagement in individuals and groups*. Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Ministerstvo osvity ta nauky Ukrainy. (2016). *Nova ukrains'ka shkola. Kontseptual'ni zasady reformuvannya seredn'oi shkoly*. Vziato z <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Ministerstvo Osvity i Nauky Ukrainy. (2018). *Inozemni movy navchalna prohrama dlia zahalnoosvitnikh ta spetsializovanykh navchalnykh zakladiv 1-4 klasy*. Vziato z <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/inozemna-mova-poyasnyvalna-znz-sznz-1-4-klas-belyaeva-xarchenko-finalna-zv.pdf>
- Mosina, N. A., Kazakova, T. V., & Zakharova, T. V. (2017). Osobnosti uchebnoj motivacii u mladshikh shkol'nikov s razny'm urovnem uspevaemosti. *Nauchnoe Obzrenie. Pedagogicheskie Nauki*, 6, 290-301.
- Podosynnikova, H. I. (2000). Prynysy vidboru frahmentiv anhlomovnykh khudozhnikh tekstiv dlia navchannia idiomatichnoho rozmovnoho movlennia na serednomu etapi vyshchoi movnoi shkoly. *Inozemni movy*, 4, 27-90.
- Podosynnikova, H. I. (2002). *Navchannia studentiv-filolohiv idiomatychnykh predykatyvnykh konstruksii anhliskoho rozmovnoho movlennia na materialy avtentychnykh khudozhnikh tekstiv* (Автореферат кандыдats'koi dysertatsii). Kyivskyi natsionalnyi lnhvistychnyi universytet, Kyiv, .
- Podosynnikova, H. I. (2005). Robota z anhlomovnym poetychnym tekstom u 9 klasi shkoly z pohlyblenym vyvchenniam inozemnykh mov. *Inozemni Movy*, 4, 12-17.
- Podosynnikova, H. I. (2012). Metodychna kharakterystyka interaktyvnoho navchannia inozemnykh mov. *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka*: zb. nauk. Prats, 3, 196-208.
- Propp, V. Ya. (1984). *Morfologiya skazki*. Leningrad: Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta.
- Roman, S. V. (2005). *Metodyka navchannia anhliskoi movy u pochatkovii shkoli*. Kyiv: Lenvit.
- Slovyk ukrainskoi movy : v 11 tomakh: Tom 4. (1973). Kyiv: Naukova dumka.
- Smeljakova, L. P. (1993). *Teoreticheskie osnovy otbora hudozhestvennogo tekstovogomateriala dlja jazykovogo vuza* (Автореферат докторской диссертации). Rossijskij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet imeni A. I. Gercena, Sankt-Peterburg, Rossijskaja Federacija.
- Smolina, S. V. (2010). Metodyka formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetensii. *Inozemni movy*, 4, 16-23.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Retrieved from <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Elgort, I., Brysbaert, M., Stevens, M., & Van Assche, E. (2018). Contextual word learning during reading in a second language: an eye movement study. *Studies in Second Language Acquisition*, 40(2), 341-366. doi:10.1017/S0272263117000109
- Hallett, M., & Karasek, B. (2018). *Folk & fairy tales*. Peterborough, Ontario, Canada: Broadview Press.
- Verhoeven, L. T., & Snow, C. E. (2001). *Literacy and motivation: Reading engagement in individuals and groups*. Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.

REFERENCES

- Astapova, I. (2017). Rozvytok emotsiinoho intelektu molodshykh shkolariv na urokakh. *Anhliiska mova ta literatura*, 34, 85-89.
- Bezvin, Yu. H., & Podosynnikova, H. I. (2019). Formuvannia u maibutnykh vykladachiv anhliskoi movy lnhvosotsiokulturnoi kompetentnosti zasobamy informatsiino-doslidnytskoho proektu. *Visnyk KNUU. Seriya: Pedahohika ta psykhohihiia*, 30, 110-119. <https://doi.org/10.32589/2412-9283.30.2019.177596>
- Bihych, O. B. (2012). Metodyka formuvannia inshomovnoi kompetentnosti v audiiuvanni. *Inozemni movy*, 2, 19-30.
- Bihych, O. B., Borysko, N. F., Borets'ka, H. E., Haponova, S. V., Majier, N. V., Nikolaieva, S. Yu., Shuklina, S. I. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka*. Kyiv: Lenvit.
- Boretska, H. E. (2012). Metodyka formuvannia inshomovnoi kompetentnosti u chytanni. *Inozemni movy*, 3, 18-27.
- Hordieieva, A. Y., Kulyk, S. Y. (2013) Formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentnosti molodshykh shkolariv s z vykorystanniam kart pamiaty. *Inozemni movy*, 2, 13-14.
- Duka, M. V. (2015). Metodyka formuvannia u majbutnykh filolohiv lnhvosotsiokul'turnoi kompetentnosti u protsesi chytannia anhlomovnykh khudozhnikh tvoriv (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivskyj natsional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv, Ukraina.
- Djomina, M. V. (2006). Gendernaja konceptosfera britanskogo skazochnoho diskursa: ot tradicii k sovremennosti. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo universiteta*, 10-2, 90-97
- Karpova, V. M. (2011). *Mii naikrashyi zbirnyk kazok ta opovidan dlia zaniat z domashnoho chytannia*. Sumy.
- Mikliaieva, H. (2013). Zastosuvannia kazkoterapii v diialnosti shkilnoho psykhologa po zabezpechenniu psykhologichnoho zdorovia molodshykh shkolariv. *Problemy suchasnoi psykhohihiia*, 20, 399.

Отримано 21.09.2021 р.